

Lausunto

12.8.2025

VN/13333/2025

VN/13333/2025-STM-48

Opetus- ja kulttuuriministeriö

STM:n lausunto; HE perusopetuslain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus). Esityksessä ehdotetaan valmistavan lisäopetuksen jatkumista yhdestä vuodesta kahteen vuoteen tilanteissa, joissa oppilaan riittävien kielellisten valmiuksien vahvistaminen edellyttää sitä ja aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen korottamista 23 prosentilla ja sitomista indeksiin.

Ehdotus perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta on tarpeellinen ja kannatettava. Sillä voidaan vahvistaa oppilaiden yhdenvertaisia edellytyksiä osallistua perusopetukseen ja vahvistaa erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa ja oikeuksien toteutumista. Ehdotuksella vahvistetaan maahanmuuttotäustaisten oppilaiden edellytyksiä hallita riittävä koulun opetuskieli. Tämä tukee oppimisedellytysten lisäksi kokonaisvaltaisesti heidän osallisuuttaan, hyvinvointiaan ja kotoutumistaan.

Esitysluonnoksesta ei käy kuitenkaan selkeästi ilmi, miksi on päädytty rajaamaan lisäopetus vain ulkomailta syntyneisiin maahanmuuttotäustaisiin oppilaisiin. Esitysluonnoksessa kuitenkin tunnustetaan, että myös sellaisilla maahanmuuttotäustaisilla lapsilla/oppilailla, jotka ovat syntyneet Suomessa, voi olla selkeä tarve valmistavaan opetukseen. Esitysluonnoksessa tulisi selkeyttää ja tarkentaa, miten rajauksen vuoksi valmistavan opetuksen ulkopuolelle jäävien lasten osalta varmistetaan se, että he saavat tarvittavan tuen perusopetukseen tarvittavien valmiuksien saavuttamiseen.

Ehdotus korottaa aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittäviä enimmäismaksuja on ongelmallinen lapsiperheköyhyyden kannalta. Toimeentulovaikeudet heikentävät lasten mahdollisuuksia yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen osallisuuteen yhteiskunnassa. Lapsuudessa koettu eriarvoisuus tai puute voi heijastua pitkälle aikuisuuteen, ja huolena ovat myös lapsiperheköyhyyden ylisukupolviset vaikutukset (Kansallisen lapsistrategian komiteamietintö, Valtioneuvoston julkaisu 2021:8). Suomi on esimerkiksi eurooppalaisen lapsitakuun (European Child Guarantee) kautta sitoutunut vähentämään lapsiperheköyhyyttä määrätietoisin toimin läpi yhteiskunnan. Tilastokeskuksen tuoreiden elinolotilastojen mukaan lapsien kokema aineellinen puute on kasvanut Suomessa 3,7 prosentista 10 prosenttiin vuosina 2021–2024.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen korottamisen osalta esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnissa tuodaan esille useita kielteisiä vaikutuksia, jotka kohdistuvat taloudellisesti heikommassa asemassa oleviin lapsiperheisiin. Kielteisten vaikutusten lieventämisen tai poistamisen osalta ei kuitenkaan esitetä selkeitä ratkaisuja. Vaikutukset tulevat olemaan voimakkaimpia niillä pienituloisilla perheillä, jotka eivät ole toimeentulotuen asiakkaita, sillä varhaiskasvatuksen maksut voidaan hyväksyä toimeentulotuessa.

Perusopetuslain mukaisesti maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Ongelmaksi voi nousta, että perheillä ei ole tietoa maksuvapautus- ja alennusmahdollisuudesta tai vanhemmilla ei välttämättä ole voimavaroja hakea vapautusta tai alennusta. Esitysluonnosta olisi hyvä täydentää tarkemmalla tiedolla siitä, miten eri kunnissa maksuvapautuksia tai -alennuksia myönnetään, jotta kyetään seuraamaan, että lapsen mahdollisuus osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaa ei vaarannu perheen taloudellisten resurssien puutteiden vuoksi. Esitysluonnokseen tulisi kirjata myös, miten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotusten vaikutuksia tullaan seuraamaan ja miten estetään niiden mahdollinen eriarvoistava vaikutus.

Osastopäällikkö

Annakaisa Iivari

Johtaja

Reija Klemetti

Jakelu

OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö

VN/13333/2025-STM-48

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: